

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Arndt O.* Gegen die Fremdwörter in der Schulsprache. - Paderborn: Schöningh., 1886.-85S.C
2. *Bach A.* Geschichte der deutschen Sprache. 6., erweiterte Auflage. - Heidelberg: Quelle & Meyer, 1956. - S.305.
3. *Campe J.H.* Wörterbuch zur Erklärung und Verdeutschung der unserer Sprache aufgedrungenen fremden Ausdrücke. Ein Ergänzungsband zu Adelungs Wörterbuche. Braunschweig, 1801. Reprint: - Hildesheim: Georg Olms Verlag, 1970.-673 S.
4. *Daniels K.H.* Erfolg und Mißerfolg der Fremdwortverdeutschung, in: (ed.) P.Braun, 1979.-S.145-179.
5. *Duden.* Deutsches Universalwörterbuch (Gebundene Ausgabe). - Mannheim -Leipzig - Wien - Zürich: Verlag: Bibliographisches Institut, Mannheim; Auflage: 6. Überarb. u. erw. A., 2006. - 2016 S.£
6. *Dunger H.* Wörterbuch von Verdeutschungen entbehrlicher Fremdwörter. -Leipzig: Druck und Verlag von V.G.Teubner, 1882. - 194 S.-s:
7. *Engel E.* Verdeutschungswörterbuch. Ein Handweiser zur Entwelschung für Amt, Schule, Haus, Leben. - Aufl. 5. - Leipzig, 1929.
8. *Heyse Joh. Christ. Aug.* Allgemeines verdeutschendes und erklärendes Fremdwörterbuch mit Bezeichnung der Aussprache u. Betonung der Wörter nebst genauer Angabe ihrer Abstammung u. Bildung. 15. einzig rechtmässige Original-Ausgabe. Neu bearb., vielfach berichtigt u. verm. v. Prof. Gustav Heyse. OHLdr, 991 Seiten, Hahn'sche Hofbuchhandlung. - Hannover, 1873.-992 S.
9. *Heyse Joh. Christ. Aug.* Dr. Johann Christian August Heyses allgemeines verdeutschendes und erklärendes Fremdwörterbuch... Neu bearbeitet. - Aufl. 19. - Hannover: Verlag des Allgemeinen Deutschen Sprachvereins, 1896. - 907 S.
10. *Horney W., Ruppert, Schulz.* Pädagogisches Lexikon, zweiter Band. Bertelmann Fachverlag, 1970.-459 S.
11. *Langenscheidt* Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache. - Berlin und München: Hrsg. v. Dieter Götz, Günther Haensch u. Hans Wellmann Langenscheidt, 2007. - 1307 S.
12. *Saalfeld G.* Fremd- und Verdeutschungswörterbuch. - Leipzig: Verlag des Allgemeinen Deutschen Sprachvereins, 1910. - 248 S.
13. *Sanders D.* Verdeutschungswörterbuch. - Leipzig: Verlag des Bibliographischen Instituts, 1884.-342 S.
14. *Sarrazin O.* Verdeutschungs-Wörterbuch. - Berlin: Verlag von Wilhelm Ernst & Sohn, 1886.- 313 S.
15. *Scheffler K.* Die Schule. Verdeutschungswörterbuch. - Berlin: Verlag des Allgemeinen Deutschen Sprachvereins, 1896. - 80 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Юрій Плугін - ст. викладач, здобувач кафедри романо-германської філології Харківського гуманітарного університету «Народна Українська Академія».

Наукові інтереси: система та структура сучасної німецької мови.

**ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ ІНТЕГРАЦІЇ ЗАПОЗИЧЕНЬ З КИТАЙСЬКОЇ
МОВИ В АМЕРИКАНСЬКИЙ ВАРІАНТ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Марина АСТАФ'ЄВА (Дніпродзержинськ, Україна)

У статті проаналізовано історичні передумови інтеграції запозичень з китайської мови в американський варіант англійської мови. Автор досліджує співвідношення історичних фактів, пов'язаних з американо-китайськими контактами, з мовними змінами в американському варіанті англійської мови.

The correlation between Chinese American history and lexical change in American English is researched in this article. The author analyzes historical preconditions for integration of Chinese borrowings into American English.

Політичні, економічні і культурні зв'язки США з багатьма країнами світу ведуть до розвитку і поширення контактів англійської мови з іншими мовами, зокрема, з китайською. Американці азійського походження складають усього 5% від населення США (травень 2005р.) і є однією із самих швидкозростаючих етнічних груп у США [11]. Мовні контакти неодноразово були об'єктом уваги вітчизняних дослідників, проте, деякі аспекти запозичень з китайської в англійську мову не знайшли ще однозначного рішення в мовознавстві. Проблеми запозичень з китайської мови в англійську та зіткнення культур досліджувалися з точки зору хронології та адаптації східних запозичень (Кеннон Г., Богаченко Н.Г.) [5; 1], перекладу східноазійських запозичень (Прошина З.Г.) [4], внеску азійської спільноти в американську культуру (Деніелз Р., Лі К. Н., Зіа Х.) [6; 7; 8; 9].

Зокрема, недостатньо досліджено питання про особливості функціонування екзотизмів в американському варіанті англійської мови, про семантичне освоєння підпласта екзотичної запозиченої лексики в англійській мові, про типологічну класифікацію даних слів, специфіку їх структури. У недостатній мірі розглянуті проблеми синонімії, омонімії, багатозначності екзотизмів. Для того, щоб комплексно проаналізувати вплив китайської культури на американський варіант англійської мови, необхідно спочатку звернутися до деяких аспектів історії американців азійського походження, розглянути умови запозичення східноазійських елементів в американській варіант англійської мови.

Мета даної статті – встановити співвідношення історичних фактів, пов'язаних з американо-китайськими контактами, з мовними змінами в американському варіанті

англійської мови. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати історичні передумови надходження китайських запозичень в американський варіант англійської мови; виділити підпласт китайських запозичень, розподілити його за предметно-тематичними групами та визначити, які тематичні групи відповідають кожному з періодів. Матеріалом дослідження слугували близько 276 одиниць запозичень з китайської мови (33 тематичні групи), зафіксованих словниками Random House Webster's Unabridged Dictionary, The American Heritage Dictionary of the English Language [12; 13].

Перші запозичення з китайської мови кінця XVI початку XVII століть потрапляють в англійську мову опосередкованим шляхом, через інші європейські мови, зокрема, через голландську і португальську. Згодом, після встановлення прямих англо-китайських мовних контактів, деякі слова теж надійшли опосередкованим шляхом, у тому числі, через французьку мову. Прямі контакти Великобританії з Китаєм почалися в 1637 році зі збройного нападу британських судів на форти Гуанчжоу. Початком прямих китайсько-англійських мовних контактів можна вважати 1639 рік, коли англієць Джон Уенделл, першим серед своїх співвітчизників відвідав Китай. Торгівельні відносини між двома країнами встановлюються тільки в 1684 році з появою першого британського форпосту в Кантоні [7].

У цей період в англійську мову входять китайські слова, в основному назви товарів, які вивозилися з Китаю: чай – *cha, tea*, сорти чаю: *bohea, congou, hyson, pekoe*, назви дерев і фруктів: *longan, litchi, ginseng*, релігійні терміни: *Tao, yin, yang, Joss*, назви династій: *Sung, Shang, Ming, Tang*, терміни, пов'язані з торгівлею: *taotai, hoppo*, а також номінації, елементом яких було слово - China /-Chinese: *China rose, Chinese hibiscus, Chinese ink, Chinese vermilion, China silk*.

Згідно з документальними фільмами телекомпанії PBS *Ancestors in the Americas*, першими азіатами, що прибули на західну півкулю, були китайські філіппінці [10]. Філіппінські моряки першими оселилися в США в 1750 на місці майбутньої Луїзіани. На рубежі XVIII-IX століть західні держави наполегливо намагалися проникнути на китайський ринок, що становить для них величезний комерційний інтерес. У цей період торгівля із західними країнами велася тільки через місто- порт Гуанчжоу [2: 297]. Китайцям, що контактували з іноземцями, заборонялося навчати їх своїй мові або продавати книги, які могли бути використані для вивчення китайської мови й одержання відомостей про країну. Пізніше, в 1840 р., британці й іспанці привезли рабів "кулі" (*coolies*) з Китаю, Індії й Філіппін на Каррибські острови, Перу, Еквадор і інші країни Південної Америки, для того щоб компенсувати нестачу рабів з Африки. Однак перша хвиля імміграції азіатів в Америку почалася лише після 1848р., причиною чому слугувало виявлення золотих рудників в Америці. Золота лихоманка була одним з рушійних факторів імміграції китайців у США, які прагнули розбагатіти на "Золотій Горі" (*Gold Mountain –california*). Більшість китайських робітників прибула з Гуандуна (Кантона), провінції Китаю. Ще однієї причиною, з якої багато хотіли залишити Китай, був скрутний економічний стан через зростаючу домінацію Британії над Китаєм, після поразки Китаю в Опіумній війні 1839-1842 рр. [7].

У результаті набрання чинності Нанкінського договору (26 серпня 1842р.), укладеного з Великобританією, Китай був змушений відкрити для іноземної торгівлі чотири порти: Амой, Фучжоу, Нінбо, Шанхай – із правом постійного перебування в них британських підданих. В 1844 році подібні угоди були підписані зі США й Францією. Американці також добилися права прийняття китайською стороною принципів консульської юрисдикції й екстериторіальності. Поразки Китаю в другій Опіумній війні (1856-1860) змусили цинську владу відкрити ще одинадцять портових міст. Іноземці могли безперешкодно пересуватися по території Китаю й вести місіонерську діяльність [3: 193].

Після другої Опіумної війни в 1862 році в Пекіні був відкритий Перекладацький коледж [4: 73; 1: 51]. У Кембріджі в 1888 році з'явилася кафедра китаєзнавства, якою керував відомий дипломат-китаїст Томас Уейд (творець латинської транскрипції китайської писемності), що, поза сумнівом, вказує на зацікавленість англійців в зміцненні не лише торговельних, але і англо-китайських мовних контактів.

Слова, що увійшли до англійської мови з початку Опіумних війн до кінця 19 століття відрізняються великою тематичною різноманітністю: назви рослин – *pak-choi, kalanchoe, loquat, yulan, wampee, moutan, pe-tsai, kumquat, oolong, China aster, China closet, Chinese anise, Chinese lantern, Chinese primrose, Chinese cabbage (bok choy)*, традиції – *kowtow*, архітектура – *pai-loo*, музика – *pipa, san hsien, sheng* а також предмети побуту – *China closet, whangee, kang, Chinese boxes*, соціальна сфера – *sinophile, tong, hoey, mafoo, cumshaw, Triad Society, milk name*, одяг, тканини – *shantung, China grass cloth, mocmein, senshaw, tsatlee*, та інше. Окрім запозичених слів і номінацій слід зазначити появу пейоративно маркованих стереотипів – *Chinaman, Chinaman's chance, Chinese puzzle, chin music, yellow peril*, що обумовлено негативним ставленням до азіатів як до «жовтої загрози», чужих, ворожих народів, які прибували до Америки у великій кількості і могли бути конкурентами американцям на ринку праці. До того ж багато номінацій з елементом *-China/ - Chinese* позначають рослини / квіти жовтого (червоного) кольору: *China aster, Chinese anise, Chinese primrose*.

Окрім видобутку золота в Каліфорнії, багато китайців прибули на Гаваї як наймані робітники на цукрові плантації. Першим проявом дискримінації китайців був податок для іноземних рудокопів, який не поширювався на працівників з європейських країн. Відмова від плати податку часто приводила до вбивств і нападів на китайців, а закони Каліфорнії не дозволяли китайським іммігрантам подавати скаргу до суду на білих громадян. Серед китайців також були дрібні торговці, садівники, слуги, працівники пральні, фермери, а починаючи з 1865р. – залізничні робітники на відомому проекті Трансконтинентальної залізниці. Для здійснення проекту була створена компанія Union Pacific, яка повинна була класти рейки в західному напрямі, – починаючи з Омахи. А вже існуючій компанії Central Pacific належало рухатися з Сакраменто на схід. Близько 12,000 китайців працювало на Central Pacific на найбрудніших і небезпечніших роботах, хоча оплата праці складала 60% від зарплати європейських іммігрантів [7].

Після завершення проекту 10 травня 1869 р і повернення до Каліфорнії, китайці стали об'єктом расових нападів і дискримінаційних законів, оскільки їх праця вже була не потрібна і білі стали бачити в них загрозу економіці. Це анти-китайський рух супроводився багаточисельними повстаннями, актами лінчування і вбивствами, що врешті-решт завершилося ухваленням закону про виселення із США і заборону в'їзду в США китайцям (1882) [9].

Для того, щоб вижити в цьому ворожому середовищі китайцям не залишалося іншого вибору – вони відступили в свої ізольовані суспільства. Ці перші Чайнатауни дозволили їм вижити серед своїх, а також слугували джерелом стереотипного уявлення про китайські ресторани, пральні, японських садівників, корейські бакалійні лавки. У період з 1900-1925 рр., період гострої расової дискримінації і спроб асимілюватися в американське суспільство, в англійській мові з'явилися багато слів таких тематичних груп як: ігри – *mah-jongg, rakapoo, pai-kau, pung*, назви блюд – *chow mein, egg fu yung*, рослини (номінації) – *Chinese lantern plant, Chinese gooseberry (yang tao), Chinese artichoke (chorogi)*, кераміка, фарфор – *Ju, san ts'ai, Yi Hsing, Yung Cheng*, а також стереотипи – *chink, chinkie, slant-eyed, Chinese copy*.

Після початку Другої Світової Війни, американці китайського походження представлялися у вигіднішому світлі. Наприклад, опит громадської думки, що проводиться інститутом Геллапа в 1942р., охарактеризував китайців працелюбними, чесними, хоробрими і практичними. Американський уряд відмінив закон про висилку із США і заборону в'їзду в США китайцям. До 1942г. китайські американці вважалися «жовтою загрозою», а рік потому все змінилося лише тому, що Китай виступав союзником США у війні.

Проте, в американському варіанті англійської мови з'явилися слова з негативною конотацією: *chinfest* – балаканина, базікання, *Chinese money* – смішні гроші, також слово *tea* набуло нового значення – *marijuana* – марихуана, *running dog* – ярий прибічник (у комуністичній пропаганді).

Проте, після закінчення війни в 1945р., Китай став заклятим ворогом, у той час, як японців вважали доброзичливими і працелюбними. Зміна думок відбилася в тому, що саме американці японського походження в 1952р. отримали право стати громадянами США.

Протягом 20 і більше років після війни, американські китайського походження намагалися розвивати кількісно свої спільноти і асимілюватися. Економічний підйом в США відкрив азіатам нові можливості, і біле населення перестало вважати азіатів загрозою. Новий і важливий закон був ухвалений в 1965р., який фундаментально поміняв ситуацію.

До середини 1960-х рр. імміграція в США регулювалася положеннями Закону про національне походження (1924г), який ефективно обмежував кількість іммігрантів з Азії, і навіть сприяв виникненню ксенофобії і націоналізму. Проте після Другої світової війни США зайняла позицію наддержави і вже не могла підтримувати політику ізоляціонізму, а лібералізація імміграційної політики змогла б слугувати психологічною зброєю проти комунізму. Президент Кенеді хотів відкрити кордони іммігрантам і показати, що Америка – країна великих можливостей, свободи і демократії. Таким чином, в 1965р. був прийнятий Імміграційний акт, який давав можливість американським громадянам в США сприяти імміграції своїх родичів. Прибічники цього Акту не чекали збільшення азіатських іммігрантів, оскільки до 1965р. темпи імміграції з країн Азії були низькими, навпаки, очікувався приплив іммігрантів з Європи [8].

Проте, як виявилось, європейські іммігранти приїхали в США набагато раніше, ніж азіати, і у них не було багато родичів в Європі. До того ж, в Європі намітився економічний підйом, тому іммігрувати в інші країни було безглуздо. З іншого боку, американці азійського походження і азійські іммігранти побачили в цьому велику можливість для переселення своїх сімей. Азіатські іммігранти отримували посвідку на проживання, а пізніше і громадянство, і сприяли переселенню своїх сімей. Після того, як ці сім'ї і родичі приїжджали в США і ставали громадянами, вони, у свою чергу, допомагали своїм сім'ям і т.д.

Цей циклічний процес імміграції привів до демографічних, економічних і культурних зрушень в азійсько-американському співтоваристві і американському суспільстві в цілому. Не дивлячись на популярність всього східного, цю тенденцію іменують *ironic orientalism* – іронічний орієнталізм (переклад наш – М. А.) – популярність всього японського і китайського все одно не поміняла відношення американців до азіатів. Запозичення з китайської мови і номінації цього періоду мають наступну тематику: терміни, пов'язані з культурною революцією, комунізмом – *Capitalist road, Cultural revolution, Gang of Four, Great leap forward, Red Guard, splittism, rectification*; назви блюд – *dim sum, hoisin sauce, spring roll*; напоїв – *mao-tai*; валюта – *renminbi*; бойові мистецтва – *wushu, tai chi chuan, kung fu*, а також номінації с негативної коннотацією – *Chinese fire drill* - сум'яття, безлад, *Chinese restaurant syndrome* - синдром китайського ресторану (головний біль), *Chinese tour* – тур, в якому відвідувачам показують лише те, що керівництво вважає за необхідне. Крім того, слово *gow* – опіум, до 1950 рр. придбало ще два значення – «зображення напіводягнених жінок», а також «модифікований автомобіль з більшою швидкістю і прискоренням». А в 1960-х рр. з'являються ще два пейоративних стереотипа *dink* і *gook* для номінації будь-якого азіата.

Запозичення з китайської мови, в основному, проникали в англійську мову з кантонського і гуандунського діалектів, оскільки в цій частині Китаю Англія і США мали найбільший вплив і більшість іммігрантів приїжджало в англомовні країни саме з південно-східних районів Китаю.

Англійська мова поповнювалася новими китайськими словами як опосередкованим шляхом, так і безпосередньо при контакті китайців, англійців і американців, а також при контакті китайських іммігрантів з носіями англійської мови в США.

Згідно з Р. Даніелсом, історію американців азійського походження можна розділити на чотири періоди, треті і четверті повторюються і актуальні до цих пір:

1. період презирства (1750-1920рр.)
2. період зневаги (1920-1950рр.)
3. увага на дискримінації (1950-2008рр.)
4. увага на самих азіатах і менше на їх опресорах (1950-2008рр) [6]

Отже, для періоду презирства (1750-1920рр) характерні запозичення таких тематичних груп: назви рослин, предметів побуту, одягу, релігійні/ філософські терміни,

назви блюд; також слід зазначити появу пейоративно маркованих. Для періоду зневаги (1920-1950 рр.) характерна поява наукових термінів, термінів мистецтва, назв рослин, негативних номінацій. Для третього і четвертого періоду характерна різноманітна тематика запозичень і номінацій, що пов'язане з деякою популяризацією східної культури і хвилями расової дискримінації, контактами вчених, ростом виробництва. Перспективним напрямком дослідження є аналіз лексико-семантичних змін у запозичених словах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Богаченко Н. Г. История восточноазиатских заимствований в английском языке (на материале Большого Оксфордского словаря): Дисс. канд. филол. наук: 10.02.04. – Владивосток, 2003. – 200с.
2. История Китая/ Под ред. А. В. Меликсетова. – М.: Изд-во Московского университета, 1998. – 732с.
3. История Китая с древнейших времен до наших дней. – М.: Наука, 1973. – 553с.
4. Прошина З. Г. Английский язык и культура народов Восточной Азии. – Владивосток: Изд-во ДВГУ, 2001. – 476с.
5. Cannon G. Dimensions of Chinese borrowings in English// Journal of English Linguistics, Vol. 20, No. 2, 1987.- pp.200-206
6. Daniels Roger The Academic Side of Asian American History, 2001// Asian-Nation: The Landscape of Asian America// <http://www.asian-nation.org/academic.shtml>
7. Le, C. N. "The First Asian Americans" Asian –Nation: The Landscape of Asian America// <http://www.asian-nation.org/first.shtml> (April 29, 2008)
8. Le, C. N. "The 1965 Immigration Act": The Landscape of Asian America//<http://www.asian-nation.org/1965-immigration-act.shtml> (April 29, 2008)
9. Zia H. Asian American Dreams: The Emergence of an American People. Farrar, Straus and Giroux, First Edition, 2001.- 368p
10. документальні фільми телекомпанії PBS Ancestors in the Americas// pbs.org/ancestorsintheamericas
11. Матеріали сайту <http://www.asian-nation.org/index.shtml>
- Словники:
12. The American Heritage Dictionary of the English Language, Fourth Edition, Houghton Mifflin Company, 2006//<http://www.bartleby.com/61>
13. Random House Webster's Unabridged Dictionary, Second Edition, Random House Reference, New York, Toronto, London, Sydney, Auckland, 2001. – 2230p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Астаф'єва Марина – аспірантка кафедри теорії та практики перекладу Запорізького національного університету, асистент кафедри перекладу Дніпродзержинського державного технічного університету.

Наукові інтереси: східноазійські запозичення в англійській мові; проблеми білінгвізму, етнічні стереотипи.

СПІВВІДНОШЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ З ЗАГАЛЬНИМ ТА СПЕЦІАЛЬНИМ СЛЕНГОМ

Віталій Дорда (Суми, Україна)

У статті розглянуто статус студентського сленгу та афггерентних груп англомовної ненормативної лексики, проаналізовано принципи таксономії загального та спеціального сленгу.

The research deals with the status of student slang and adherent groups of the English abusive language and the principles of taxonomy of general and special slang are analyzed.

Об'єктом даного дослідження є американський студентський сленг, предметом – визначення співвідношення студентського сленгу з загальним та спеціальним сленгом.

Наявність опозиції між сленгом і стандартною літературною мовою не викликає сумнівів як у вітчизняних, так і в закордонних лінгвістів [4; 6; 7; 10; 14; 15; 16]. Сленг, професійні жаргони й арго ригористично протиставлені стандартній літературній мові за своїм призначенням, адже одна з функцій загальнонаціональної літературної мови полягає в об'єднанні різних соціальних груп у єдине ціле – нації; ціль сленгу – тісніше згуртувати одну яку-небудь групу й протиставити її суспільству в цілому [3: 21]. Професійні й соціальні діалекти розрізняються за сферою функціонування: використання професійного жаргону обмежено рамками вузьких професійних груп, як і використання арго, а загальний сленг – явище загальнонародного характеру, і навіть спеціальні сленги (сленги військових, студентів, музикантів, спортсменів та ін.) вживаються більш широкими й менш замкнутими групами. На думку Г. Іванової, при реалізації всіх трьох критеріїв (за функцією, за сферою функціонування, за ступенем стилістичної зниженості) в одній лексичній одиниці, її можна віднести до сленгу [3: 35].

Набагато складнішим завданням є визначення місця студентського сленгу у межах домену нестандартної лексики. Нестандартна лексика англійської мови містить у собі не тільки сленг, але й фамільярно-розмовну, арготичну й вульгарну лексику.